

צא יריות לנשע"ה

לעילוי נשמת ראש משפחתנו היקר הרב מאיר שמואל ב"ר אהרן הכהן כץ זצ"ל הכ"מ

גיליון מס' 45 ♦ ויצא

נקודות אור

אמרו במדרש (מדרש תהלים מדב.) אין התשועה באה לישראל כי אם בזמן שהם בתכלית השפלות, שנאמר כי שחה לעפר נפשיו וגו', מה כתיב בתריה קומה עזרתה לנו.

וטעם של דבר שכל זמן שאינן בתכלית השפלות אז אינן תולין בטחונם בה' וחושבים תחבולות להנצל מפח יקוש ע"י תחבולות אנושיות, וע"כ ריחק ה' את האדם ורבה העזובה, כי לא בטחו בתשועת ה' אך כשיראו כי אזלת יד השתדלותם ואין עוזר וסומך, אז עיניהם נשואות אל ה' לקרוא אליו בעת הצר להם וה' שומע, ובאותו זמן התשועה באה דרך בריחה מן הקצה אל הקצה, דהיינו מן תכלית השפלות אל תכלית המעלה

כלי יקר

הגות שאבעס'

הפעם אודה את ה'

אומר האבן עזרא שהטעם שלאה עמדה מלדת הוא מכיוון שהיא אמרה ש הפעם הזאת אחר שיש לי ארבעה בנים אודה השם כי לא אחמוד להיות לי עוד, כאומר אודה את השם שנתן לי כל זה ויספיק לי, על כן עמדה מלדת.

לאה הודתה לד' על המתנות הגדולות שקיבלה יותר מחלקה, אך לא הוסיפה בקשה לזכות לעוד בנים ולכן עמדה מלדת.

ולכן רחל, שהבינה את 'טעותה' של לאה, כשילדה את יוסף, לא הסתפקה בהודאה "אסף ד' את חרפתי", אלא מיד בקשה על העתיד "ותקרא את שמו יוסף לאמור יוסף ד' לי בן אחר".

על פי יסוד זה באר הג"ר אברהם ארלונגר בהקדמה לספרו 'ברכת אברהם' בבא מציעא כמה וכמה תפילות בהן מזכירים אנו בד בבד הודאה ובקשה: בתפילת הלל אנו מפסיקים באמצע בבקשה 'אנא ד' הושיעה נא, אנא ד' הצליחה נא, ולאור יסוד זה מובן הדבר היטב שבעת אמירת הלל והודאה על העבר, עלינו לעמוד על המשמר שלא להפסיק גם לבקש על העתיד, שימשיך הקב"ה לשלוח לנו ישועה והצלחה גם לעתיד. גם בסיומה של תפילת 'נשמת' אנו אומרים: "עד הנה עזרונו רחמיך ולא עזבונו חסדיך" ומיד מבקשים: "ואל תטשנו ד' אלוקינו לנצח". כך גם בלשון התפילה הנאמרת בסיום מסכת: "מודה אני לפניך ד'... כשם שעזרתני לסיים מסכת זו, כן תעזרני להתחיל מסכתות וספרים אחרים."

הודאה היא הבסיס של יהודי, יהודי הוא אדם שמודה, אך הודאה ללא בקשה על העתיד עלולה לגרום לעצירת השפע.

ובאמת צריך להבין, הרי לאה הודתה לקב"ה בכל ליבה ולא הסתפקה רק בהודאה, אלא קראה לילדים בשם שמבטא את הטובה שנוספה לה בכל ילד (ראה ד' בעניי, יאהבני אישי וכו'), שזה לכאורה 'שפיץ' של הודאה ומדוע הקב"ה בא עימה כביכול בטרנויה ורק בגלל שלא הוסיפה בקשה עצרה ד' מלדת?

ועוד, הרי מדרך העולם כשמקבל האדם איזו טובה מבשר ודם, נותן הודיה על הטוב שעשה עמו, אך כל בר דעת מבין שמגונה הדבר מאוד אם מיד תוך כדי הודאתו יבקש ויצפה שייתן לו עוד טובות, ופשוט שאין זה מן הנימוס לבקש שוב, ואדרבא מסתבר שהנותן לא יחפוץ ליתן לו עוד באופן כזה, אלא אף ייחשב בעיניו ככפוי טובה וא"כ מדוע כלפי מלך מלכי המלכים הקב"ה לכל הודאה על העבר, צריך מיד לצרף גם תפילה ובקשה על העתיד?

התשובה היא, שנכון שאם תבוא להוקיר ולהודות לאדם שעשה עמך טובה ובאותו מעמד תבקש שייתן לך עוד משהו זה לא מנומס ולא מתאים, אבל כשאדם שמלופף בקשיים מקבל אישור מיוחד להיכנס להיכל המלך לכמה דקות לשטוח את בקשותיו, רק שוטה יסתפק בלבקש מהמלך עזרה בקשיי הפרנסה שלו או בעזרה ששר הבריאות יאשר לו את התרופות המיוחדות להם הוא זקוק, אלא ברור שאחרי שהמלך ייענה בחיוב לבקשות אלו, יוסיף אותן אדם שזכה בהזדמנות המיוחדת, לבקש על כל קשייו ומועקותיו, כי אם לא עכשיו אימתי, זה לא עוד אדם שעושה עימי טובה, זה המלך בכבודו ובעצמו!!

ועל כן, כשאנו זוכים להיכנס להיכל המלך הגדול ולבקש ממנו על חיינו המסורים בידינו, אין מקום להתקמצן ולהסתפק במה שכבר קיבלנו, אלא עלינו לבקש על כל המועקות והקשיים שלנו, ואדרבה, הבקשה על העתיד היא הוכחה שאנו מכירים בכוחו ויכולתו, והתפילה היא כעין הכרזה שהש"ת הוא היחיד שיכול לעזור ומבלעדי עזרתו אין עזרה וישועה, ולכן אני לא מסתפק במה שכבר קיבלתי, אלא מבקש על כל קשיי וצרכי.

ולפי הנ"ל, הבקשה על העתיד איננה בקשת 'הב הב', אלא הינה חלק מההודאה, כי אם אני מסתפק בהודאה ולא מוסיף בקשה אות הוא שחסר לי בהכרה שמבלעדי עזרתו אין עזרה וישועה, כי אם הייתי מכיר בכך, שהוא היחיד שנותן חיים, פרנסה, בריאות, שלוה, נחת והכל, ובלעדיו אני כלום, לא הייתי עוזב את ד' עד שישמע את כל תחנוני, וכאשר לאחר ההודאה מעומק ליבי על העבר, אני מוסיף ומתחנן על העתיד, אות הוא שהבנתי והפנמתי שאין עוד מלבדו, וזהו השבח וההודאה הגדולה ביותר.

רק כשאני מבין ש"מאין יבוא עזרי", שהדרך היחידה לקרבת ד' וישועתו מתחילה בלעשות את עצמי 'לאין' ולהבין שכל היש' שלי הוא מאיתו יתברך ומבלעדיו אין כלום אני זוכה להיכנס לטרקלין המלך וזוכה לקרבתו.

וכפי שמצינו אצל משה רבנו ע"ה, שהשבח הגדול שנאמר עליו איננו שהוא אדון הנביאים, או שזכה לראות את כבוד ד' באספקלריא המאירה וכו', אלא 'משה עבד ד', זה היה השיא של מרע"ה, שהוא זכה להפנים שעם כל גדולותיו וכל מה שהשיג, הוא עבד ד' וכל מה שיש לו הוא מבורא עולם, ולכן אמר "ונחננו מה"- מה אנו חשובים, כי לי מעצמי אין כלום וכל ההארה שלי מגיעה מבורא עולם.

וכשזוכים להגיע להרגשה הזו, שכל מה שיש לי הכל מתנה מאיתו יתברך ושום דבר לא מובן מאליו, זוכים להרגיש אהבת וקרבת ד', וכפי שניתן להמליץ בפסוק בשיר השירים "מה תגידו לו שחולת אהבה אני", ברגע שתגיד לקב"ה 'מה- מה אני חשוב, תזכה להגיע לחולת אהבה אני'.

יתן ד' שנזכה לחסות בצל כנפיו ולהיגאל גאולה פרטית וגאולת הכלל.

חכמתכם ובינתכם

יש אומרים (אולי בשם ר"י מסאטמר), שאדם שממרה לצאת מן השבת, הרי זה אות וסימן כי ה"וממחרים לבוא" שלו הוא משום חובת השבת, שהרי במוצ"ש הוא גם ממנה לצאת, וזה אומר שלא השבת היא שחביבה עליו, אלא שהמהירות לבוא ולצאת היא שחביבה עליו. עליו [מחמת האופי הזריז שלו].

כמו כן, אדם שמאחר לצאת מן השבת אך גם מאחר לבוא אל השבת, הרי זה אות וסימן כי ה"וממחרים לצאת" שלו אינו משום חובת השבת, אלא משום האופי שלו להתאחר בכל דבר.

רק אדם שמאחר לצאת מן השבת ואעפ"כ ממנה לבוא, הרי זה אות וסימן על חובת השבת. ולכן הקדימו "המאחרים לצאת", כי רק לאחר מכן אפשר לשבח על ה"וממחרים לבוא".

בדרום אפריקה מתגורר איש עסקים יהודי בשם קיווי ברנהרד, המקפיד על שמירת התורה והמצוות. קיווי, הינו איש מחשבים אשר חיבר לאחרונה שיטה מהפכנית להצלחה בעולם העסקים, אותה הוא העלה על ספרו החדש, אשר הפך תוך זמן קצר לספר 'רב מכר' עולמי. בספר מלמד קיווי שיטות הצלחה בעולם העסקים אותם ניתן ללמוד מ... נמרים. הוא מונה שם תכונה אחר תכונה של הנמרים ומתרגם אותם לחייו של כל אדם, וכיצד יכול הוא להגיע לגדולות. הספר הגיע אל שולחנם של כל אנשי העסקים המוצלחים בארץ ובעולם וגרם לפרסום עולמי לקיווי עצמו.

בכל מכן ואוניברסיטה בעולם הזומן קיווי לדבר על השיטה שפיתח, ואכן התגובות בכל מקום היו נלהבות. יום אחד נשמע צלצל הטלפון במשרדו של קיווי. מעבר לקו נשמע קולו של אחד מבכירי הסמנכ"לים בחברת מייקרוסופט העולמית, אשר הזמין את קיווי בהזמנת כבוד לשאת את נאום הפתיחה בכנס השנתי החשוב של החברה.

הוא הסביר לקיווי כי כנס זה הינו כנס יוקרתי ומיוחד, בו משתתפים מנהלי החברה מכל רחבי העולם, כשבראשם מגיע לשמוע את ההרצאה מנהל מייקרוסופט העולמי - ביל גייטס. אין מה לדבר על התשלום שהוצע לקיווי על הרצאה זו, אשר הגיע לסדר גודל של כמה עשרות מיליונים על הרצאה של כחצי שעה, ובעת כל אשר נותר לו לעשות הוא רק לאשר את הגעתו. מבחינת קיווי זו הייתה הצעת הפיסגה שיכל להגיע אליה בחייו.

"תודה רבה על ההזמנה", פתח קיווי ואמר, "כבוד הוא לי להציג את שיטתי המיוחדת בפני אנשי עסקים מכובדים. רק אמרו לי בבקשה באיזה תאריך יחול הכנס שאדע להתכונן לכך?"

הסמנכ"ל ציין את התאריך והשעה, ואז, בעודו מעלעל ביומן לסמן את האירוע היוקרתי והנדיר, מגלה קיווי כי האירוע אמור לחול, לא פחות ולא יותר... ביום השבת. קיווי מדעזעזע לרגע וחושב: "הרי אני יהודי מאמין בה' ושומר תורה ומצוות, וכיצד אוכל לחלל את קדושת השבת בפעם הראשונה בחיי בגלל כנס שכזה... אך מצד שני, הצעה שכזו היא פסגת הקריירה של חיי, ואם אסרב לה כנראה שלא תהיה הזדמנות נוספת."

הוא חשב לרגע והוא מחליט סופית: "לא אחלל את קדושת השבת ולא אטוש את דרך אלוהי ואמונתי גם בעבור הצעה נדירה ויוקרית שכזו. יהודי נולדתי ויהודי אמות, אשמור על התורה והמצוות עד יומי האחרון."

הוא לא מתבלבל ופונה אל הסמנכ"ל בקביעה נחרצת: "אני מצטער, רציתי מאוד להשתתף בכנס של חברת מייקרוסופט המכובדת, אלא שהכנס אמור לחול ביום השבת ואני כשומר תורה ומצוות מקפיד על שמירתה של השבת, על כן לא אוכל להיות נוכח."

הסמנכ"ל היה המום. זו הפעם הראשונה בחייו שמישהו סירב לשאת דברים בנאום הפתיחה של החברה, ובפרט בכנס השנתי והנדיר, אליו מגיעים כל המנהלים מכל העולם, כשבראשם מגיע ביל גייטס מנהל החברה.

הסמנכ"ל שקיבל הוראה מפורשת להזמין את קיווי לשאת דברים, חשב שמא איש העסקים היהודי לא שבע רצון מסכום התגמול שיקבל בעד ההרצאה, על כן פנה הוא לקיווי ואמר: "שכחתי שאני מדבר עם איש עסקים, על כן אציע לך סכום גדול בהרבה ממה שהצעת, ובלבד שתסכים למסור את הנאום החשוב."

הוא החל לנקוב בסכומי עתק כפולים ומשולשים מההצעה הראשונה, בעוד קיווי שומע זאת ונדהם מסדר הגודל של הסכומים, אך הוא אינו נופל בפח ואינו מוותר: "מצטער מאוד, זוהי הצעה מפתה עד מאוד, אך השבת בשבילי יקרה מכל, ולא אחלל אותה ואת אלוהי בעד כל סכום שבעולם", אזר אומץ ואמר לסמנכ"ל.

'הלא ה' הוא זה שנתן בלבי את התובנה והחכמה ליצור את השיטה הזו, והוא גם זה שציווה אותי לשמור את השבת הקדושה. אם כן, כיצד אבגוד באלוהי לאחר שהעלתי לגדולה? אמר לעצמו. הסמנכ"ל ניסה שוב ונקב בסכום שיכל לסדר את קיווי עד סוף כל הדורות, אך קיווי השיב במילה אחת: "לא."

הסמנכ"ל ההמום סיים את השיחה והעביר זאת לאנשי הצוות ומתכנני הכנס, והדבר הועבר עד למנהל הראשי ביל גייטס. לא עוברת כמה דקות וקיווי מקבל טלפון בהול מהסמנכ"ל: "עדת הכינוס החליטה כי היא רוצה לשמוע את הרצאתך הסוחפת רבים, ועל כן החליט לנקוט בצעד נדיר, והיא מעבירה את תאריך הכינוס מיום שבת ליום שאחרי, יום ראשון."

קיווי שמח עד למאוד ואכן אישר את הגעתו. התאריך הגיע, וכנס הפתיחה היוקרתי החל בנאום מרתק שנשא קיווי ברנהרד, איש העסקים היהודי, בנושא שיטת ההצלחה העסקית הנלמדת מהנמרים, כשכולם קשובים ומרוכזים בהנאה עצומה, כשהם מריעים לו מחיאות כפיים בסיימה.

חודשיים לאחר מכן מקבל קיווי טלפון מהסמנכ"ל הבכיר של מייקרוסופט. "שלום קיווי, מה שלומך? רציתי לספר לך שלפני כמה ימים טסתי יחד עם ביל גייטס המנהל הראשי של החברה במטוסו הפרטי, ובמהלך הטיסה אמר לי ביל גייטס כמה הוא שבע רצון מהכנס המוצלח שהיה השנה, ובעיקר מנאום הפתיחה של היהודי קיווי ברנהרד שסחף את כולם בהנאה.

מיד סיפרתי לביל גייטס על כך שסירבת בהתחלה להגיע, ולמרות שהצעת לי סכומים אסטרונומיים ביותר, אתה התעקשת לשמור על נאמנותך לבורא ושמירתך על יום השבת. כששמע זאת ביל גייטס, הוא נדהם לחלוטין ואמר לי באלו המילים: "אם עד היום חשבתי כי בכספי אני יכול לקנות כל מטוס או בנין בעולם אשר רק ארצה, כיום אני יודע שלעולם לא אוכל לקנות בכסף שבת אחת של יהודי."

זכות וחובה היא לאדם לוותר על רצונו לכבוד ד', אך על אדם לדעת גם, שכאשר הוא מוותר על רצונו למען כבוד שמיים, הוא זוכה על כך לכבוד והערכה ולא להפך חלילה.

ברכת התורה - אקב"ו לעסוק בדברי תורה... והערב נא וכו'.

צריך ביאור במה נתיחדה ברכת התורה משאר ברכות המצוות, שמאריכים בה ומבקשים על העריבות וההצלחה בה, מה שלא מצאנו במצווה אחרת שעלינו לבקש שתהא עריבה לנו וכו'?

מצות תלמוד תורה שונה משאר המצוות בב' ענינים: א' בעוד שבשאר המצוות הציווי הוא על העשייה, בתלמוד תורה עיקר המצווה היא להתענג בדברי תורה, [כידוע מהקדמת האגלי טל ור"א מן ההר]. ב' בכל המצוות אין הנושא אלא עשיה מצד האדם כפי שצטווה, אך מצות ת"ת נעשית בשיתוף עם הקב"ה. האדם ניגש ללמוד, אבל לא שייך ללמוד לבד, אלא הוא לומד מהקב"ה שיושב ושונה כנגדו, ולכן הברכה כוללת שני חלקים: א' הציווי עלינו לעסוק בדברי תורה. ב' החלק של הקב"ה בענין, וכפי שחותמים את הברכה 'המלמד תורה לעמו ישראל'.

לכן כאן מוסיפים לבקש מהקב"ה שיעשה את חלקו, שילמדנו ויערב דברי תורתו בפנינו!

שונה הלכות

בהדרגתם של גדולי התורה התחזקו בהלכות שבת, ותמקדו ב"ז בשבועות הקורבים בהלכות אלו לכות עמ"י

מעשה שלא היה...

מעשה בילדת חמד, שיותר מכל אוהבת לראות אמבולנסים נוסעים. משפחתה גרה על צומת מרכזית ורועשת, ובכל רשרוש של קול צופר, היא כבר בחלון משקיפה על רכב ההצלה המייבב...

שבת אחת עלה בלב האב רעיון, כיצד לשמח את ביתו.

הרי מותר ואף מצווה לחלל שבת על פיקוח נפש, ומי שיצא להציל, ולבסוף התגלה כי אין חולה, הרי קיים מצוה שרצה להציל נפש.

הוא דאג, שאחד מאנשי ההצלה ישמע שמעיה שילד פכל שתי קומות ברחוב הסמוך. והוא כהרף עין מעדכן את מוקד החירום ומקיים בכך מצוה. המוקד שולח המוני כוננים, באופנועים, אמבולנסים וטרקטורונים... וכולם מקיימים מצוה, שהרי הם חושבים שיש שם חולה מסוכן.

והילדה הקטנה הטוהרה, אינה יודעת איך להכיל את האושר הגדול... אההה... כמה אמבולנסים.....

יש כאן לכאורה איסור של גזל ממון וזמן לכל המתנדבים, אך השאלה כאן היא חשך מצד הלכות שבת, האם יש כאן רשע איסור של חילול שבת, לגרום לאדם לחשוב שיש הצלת נפשות, והוא מחלל שבת בגלל זה?

אשמח לקבל הערות והארות וכן בקשות לקבלת העלון באימייל
gmail.com@8404494
0548404494
זאב כץ

לרגל יום הירצייט לאבי מורי זצ"ל הכ"מ שיחול ביום ו' יא' כסלו אכתוב כאן מעט עובדות לע"נ

זהירות בממון
אבא זצ"ל עבד בסמינר הרב מנדלסון בגבעת שאול והיה נוסע הל"ש במונית ע"ח הסמינר, באחת הפעמים ביקשה ממנו אימי תחי' שיאסוף אותה בחזור מרחוב כנפי נשרים הסמוך, כשעלתה למונית אמר אבא לנהג עד כאן זה ע"ח העבודה, מכאן ואילך זו הנסיעה על חשבוני הפרטי, כדי שלא אכשל חלילה בנדנדו גזל.

כבוד לתלמידי חכמים
כשהיה אחי ילד צעיר, חזר יום אחד מהחיידר ודיבר דברים קשים כנגד האדמו"ר מחבד, שאותו תקף מרן הרב שך זצ"ל בחריפות באותה תקופה, אמר לו אבי הרב שך הוא מנהיג הדור והוא צריך לברך את מי שהוא רואה לנכון, אבל לגביך, גם הרב שך וגם הרבה מחב"ד יותר גדולים ממך ולכן אתה תשתוק.

דבר נוסף שנחקק בעצמותי היה במערכות הבחירות, כשאבא היה נכנס להצביע היה אומר לפני ההצבעה ברגש רב 'לקיים ועשית ככל אשר יורוך', כך למדנו על גודל הזכות לקיים ציווי חכמים.
וכך ראינו לאורך כל השנים, את כבוד חכמים המופלג אצל אבא ואת הזהירות מלדבר רע גם על רבנים שאינם מהחוג שלנו, כאשר בכל פעם שהיינו מדברים על רב פלוני או אלמוני היה אבא ישר נזעק ומשתיק אותו.

הכעיס אפרים תמורים... וחרפתו ישיב לו אדניו

מבאר רש"י שירבעם שהיה משבט אפרים הכעיס לבורא בשני דברים, הראשון תמורים- שהחטיא את ישראל והצמידו לעכו"ם והמחטיאו לד' קשה מן ההורגו, והשני וחרפתו- שחירף את שלמה, שהוכיחו רבים על אשר בנה את המלאך

במחשבה ראשונה היינו חושבים, שמלבין פני חברו רבים זה חטא שבן אדם לחברו, אך כשאדם מחטיא את הזולת זה חטא שבנ"א למקום, אבל כאן רואים ברש"י שאומר 'המחטיאו לד' קשה מן ההורגו', שאדם שמחטיא את חברו זה חטא שבן אדם לחברו, כי אם זה חטא של בן אדם למקום מאי נפק"מ שהמחטיאו קשה מן ההורגו.

ובאמת מצאתי את הדברים מפורשים ביערות דבש על הגמרא עבירות שבין אדם לחבירו אין יום הכפורים מכפר עד שירצה את חברו- ואין חכונה רק על גזל מחבירו וריבית ואונאת ממון והשגת גבול ומסירות על חברו, אף גם שנאת חברו, אונאת דברים, דברי קלון על חברו, לשון הרע, מכנה שם לחבירו, מוציא לעז וזבה על חברו, מתכבד בקלון חברו, מלבין פני חברו, מתלוצץ בחבירו, החטיאו לחבירו שהוא יותר מאילו הרגו וכהנה דברים, הכל בכלל דברים שבין איש לחבירו שאין יום הכפור מכפר